

นายพลเทพ บุญหมื่น

อายุ 45 ปี : ครูช่างศิลปหัตถกรรม ปี 2561

ประเภทงาน : โคมตุง-ลายตอก จังหวัดเชียงใหม่

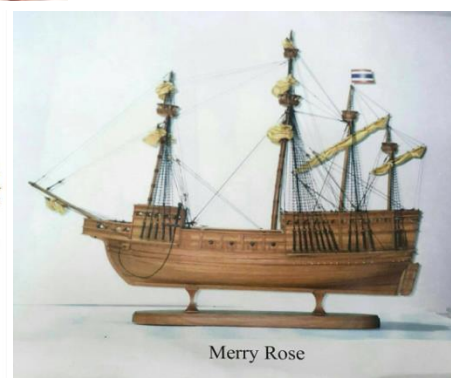

นายพลเทพ บุญหมื่น เก็บเกี่ยวความรู้ ประสบการณ์การทำโคมตุง และงานตอกกระดาษ มากกว่า 20 ปี เอกลักษณะงานหัตถกรรม “โคมตุง-ลายตอก” คือลวดลายที่ประกอบเป็นผลงานตุง ซึ่งมีลวดลายอ่อนพริ้วด้วยฝีมือ การตัดและตอกที่ต้องใช้ทักษะและกรรมวิธีการทำอย่างละเอียดมีการปรับประยุกต์สร้างสรรค์ลวดลายให้เป็น เอกลักษณะเฉพาะตัวของตนเองเพื่อให้เข้ากับยุคสมัยในปัจจุบัน แต่ไม่ทิ้งความเป็นวัฒนธรรมล้านนา

ทักษะและฝีมือเชิงช่างของคุณพลเทพ คือ ทักษะความชำนาญการใช้กรรไกรตัดกระดาษ หรือผ้าเป็น ลวดลายต่างๆ ได้อ่อนช้อย พริ้วไหวได้สมดุกลาย โดยไม่ต้องร่างแบบลายก่อนตัด และมีความแม่นยำในการตอก ลวดลายลงบนกระดาษโดยไม่ต้องร่างแบบลาย โคมตุง-ลายตอก ฝีมือคุณพลเทพ จึงมีความงดงาม ประณีต โดด เด่นด้วยเอกลักษณ์ลวดลายตัด ตอกฉลุกระดาษ หรือผ้า ที่มีความอ่อนช้อย

ศิลปะในการทำโคมตุง-ลายตอกล้านนา เป็นภูมิปัญญาและความเชื่อที่มีการสืบทอดกันมาแต่โบราณ จากรุ่นสู่รุ่น คุณพลเทพ ยังเป็นผู้ที่รักษาภูมิปัญญาการทำโคมตุงของบรรพบุรุษไว้จนถึงปัจจุบันนี้ พร้อมการเป็นผู้ ถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับคนที่สนใจทุกระดับให้เห็นคุณค่า โดยเฉพาะเยาวชน เพื่อไม่ให้งานโคมตุงเป็นหัตถกรรมที่ ไร้ ผู้สืบสาน และเพื่อให้คงอยู่เป็นมรดกของแผ่นดินล้านนาต่อไป

นายชาติรี เนื่องจ่านงค์
ครูช่างศิลปหัตถกรรม ปี 2561 : อายุ 55 ปี
ประเภทงาน : หัตถกรรมเรือไม้จำลอง จังหวัดชลบุรี

นายชาติรี เนื่องจ่านงค์ สืบสาน และอนุรักษ์งานหัตถกรรมไม้ด้วยการนำเรื่องราวของเรือในประวัติศาสตร์แบบต่างๆ ตั้งแต่เรือพื้นบ้านของไทย เรือรบ เรือพาณิชย์ทั้งของไทย และต่างประเทศ ใช้ประสบการณ์ที่สะสมมากกว่า 20 ปี สะท้อนผ่านผลงาน “เรือไม้จำลอง” เพื่อเป็นการสะท้อนเรื่องราว และวิถีชีวิตของคนในอดีตที่ใช้เรือเป็นพาหนะ ทั้งเพื่อการรบ การติดต่อค้าขาย และวิถีชีวิตในลำน้ำ ให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาและรู้จัก

ผลงานที่สะท้อนถึงภูมิปัญญา ทักษะฝีมือและความชำนาญการต่อเรือจำลอง ของคุณชาติรี คือ การต่อเรือที่เสมือนเรือจริงทุกกระเปียดนี้ โดยจำลองทุกส่วนประกอบของเรือให้เหมือนจริงมากที่สุด ทั้งสัดส่วนของเรือ และทุกส่วนประกอบของเรือ เทคนิคในการสร้างเรือจำลองของคุณชาติรี ด้วยการใช้ซี่เหล็ยเป็นตัวช่วยประสานรอยช่องว่างระหว่างแผ่นไม้ที่ต่อเรือเพื่อให้ผิวไม้ของเรือต่อกันให้เนียนที่สุด และประกอบชิ้นงานด้วยการเข้าไม้ ใช้ลูกประสัก (หมุดไม้) เป็นตัวช่วยยึดแผ่นกระดานข้างเรือแทนการใช้ตะปู

ความชำนาญในการต่อเรือจำลองของคุณชาติรี สามารถอนุรักษ์ภูมิปัญญาการต่อเรือไม้จำลอง และรักษาเรื่องราวประวัติศาสตร์ของเรือแต่ละยุคสมัยได้อย่างดีเยี่ยม พร้อมกับการเป็นผู้ให้ด้วยการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับผู้ที่ต้องการเรียนรู้ และผู้ที่ต้องการนำไปสร้างรายได้เพื่อเป็นอาชีพ

นายเซ็ง อาแว

ครูช่างศิลปหัตถกรรม ปี 2561 : อายุ 56 ปี

ประเภทงาน : หัตถกรรมแกะสลักไม้ จังหวัดนราธิวาส

นายเซ็ง อาแว เป็นผู้สืบสานงานหัตถกรรม “แกะสลักไม้” ลวดลายมลายูจากบรรพบุรุษซึ่งเป็นชาวมลายู จังหวัดนราธิวาส มีประสบการณ์การแกะสลักไม้มากกว่า 40 ปี ด้วยความศรัทธาในศิลปะที่เป็นเอกลักษณ์ประจำถิ่นกำเนิดในท้องถิ่นใต้สุดของประเทศไทยที่มีรากทางวัฒนธรรมมาอย่างยาวนาน เรียนรู้ฝึกฝนจนมีความชำนาญทั้งการแกะสลักไม้ลวดลายแบบลายมลายู และลวดลายผสมผสานแบบลายไทย จึงทำให้ฝีมือของนายเซ็ง อาแว เป็นที่เลื่องลือว่ามีความละเอียด อ่อนช้อยดูมีชีวิตชีวา จนได้มีโอกาสถวายผลงานไม้แกะสลัก แต่สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ในรัชกาลที่ 9 อยู่เป็นประจำ

เอกลักษณ์ของงานแกะสลักไม้ของนายเซ็ง อาแว คือ การแกะสลักลวดลายเป็นลายดอกมลายู หรือลวดลายอักษรประดิษฐ์ ฝีมือการแกะสลักเนื้อไม้มีความละเอียด สร้างสรรค์ลวดลายได้มีความอ่อนช้อยไม่แข็งกระด้าง ดูเป็นลวดลายที่มีชีวิต

ลักษณะผลงานแกะสลักไม้ นายเซ็ง อาแว นั้น มีทั้งเป็นข้าวของเครื่องใช้ตามวิถีท้องถิ่นแดนใต้ เช่น กระจาดชูดมะพร้าว แผ่นช่องลม กรอบประตู เhingชายของหลังคาบ้าน ฆาฮาร์ (แท่นวางพระคัมภีร์อัลกุรอาน) นกกากะสุระที่ใช้แห่ต้อนรับแขกบ้านแขกเมืองหรือใช้ในพิธีสุหนัต กรงนก ลวดลายอักษรประดิษฐ์ที่สะท้อนปรัชญาคำสอนตามหลักการของศาสนาอิสลาม เป็นต้น

นายอรุณศิลป์ ดวงมูล

ครูช่างศิลปหัตถกรรม ปี 2561 : อายุ 67 ปี

ประเภทงาน : หัตถกรรมเครื่องดนตรีไม้พื้นบ้าน (สะล้อ ซอ ปีน) จังหวัดน่าน

สะล้อ เป็นเครื่องดนตรีชนิดหนึ่งทำให้เกิดเสียงด้วยการสี มีสาย 2 สาย และมีคันชัก ปีน หรือซิ่ง เป็นเครื่องดนตรีประเภทดีด ของล้านนา ที่เป็นที่รู้จักโดยทั่วไปใช้บรรเลงประกอบการขับซอ ส่วนคำว่า ซอ นั้น เป็นวิธีการขับร้องลักษณะหนึ่งของวัฒนธรรมล้านนาที่มีเอกลักษณ์เฉพาะเรียกว่า การขับซอ ดังนั้นหากได้ยินคำว่า วงสะล้อ ซอ ปีน นั้นก็หมายถึง การเรียกชื่อวงดนตรีพื้นบ้านของจังหวัดน่าน ที่ประกอบด้วยเครื่องดนตรี คือ สะล้อ และป็น หรือซิ่งนั่นเอง

นายอรุณศิลป์ ดวงมูล เป็นผู้สืบสาน งานหัตถกรรมเครื่องไม้ด้านดนตรีพื้นบ้านอย่าง สะล้อ และป็น แห่งจังหวัดน่าน ที่มีประสบการณ์มาอย่างยาวนานถึง 54 ปี มีความรู้ความชำนาญในการประดิษฐ์เครื่องดนตรีพื้นบ้านทั้ง สะล้อ และ ปีน (ซิ่ง) และการบรรเลงเพลงประกอบการขับซออยู่คู่มืองน่านมาอย่างยาวนาน จนได้รับการยอมรับและยกย่องให้เป็น “พ่อครูดนตรีแห่งลำน้ำน่าน” มาจนถึงในปัจจุบันนี้

นายอรุณศิลป์ มีทักษะความชำนาญในการทำคันทวน ปีน และสะล้อ ที่ใช้เทคนิคแบบโบราณโดยไม่ใช้เครื่องมือสมัยใหม่เลยแม้แต่ชิ้นเดียว ลักษณะพิเศษคันทวน ปีน และสะล้อ ฝีมือนายอรุณศิลป์ คือ ลวดลายหัวพญานาคบนปลายยอดคันทวน โดยใช้เทคนิคการฉลุ หรือใช้สิ่วตอกตามแนวเส้นให้เป็นลวดลาย จนเกิดเป็นลวดลายที่วิจิตร บรรจง เครื่องดนตรีทุกชิ้นที่นายอรุณศิลป์ทำขึ้นจะมีเสียงที่ไพเราะและกังวานเป็นที่รับรู้กันอย่างกว้างขวางในจังหวัดน่าน

นางประดิษฐ ทองปอ
ครูช่างศิลปหัตถกรรม ปี 2561 : อายุ 52 ปี
ประเภทงาน : หัตถกรรมผ้าไหมยกดอก จังหวัดนครราชสีมา

บ้านหล่งประดู่ ได้ขึ้นชื่อว่าเป็นแหล่งทอผ้าไหมย้อมสีธรรมชาติที่ขึ้นชื่อแหล่งหนึ่งของอำเภอห้วยแถลง จังหวัดนครราชสีมา ผ้าไหมที่บ้านหล่งประดู่มีทั้ง ผ้าไหมพื้น ผ้าไหมมัดหมี่ ผ้าไหมหางกระรอก และผ้าไหมยกดอก

นางประดิษฐ ทองปอ เป็นผู้หนึ่งที่ฝึกหัดการทอผ้ามาตั้งแต่วัยเด็ก สืบทอดภูมิปัญญาที่ได้รับการถ่ายทอดจาก บรรพบุรุษ จนมีความชำนาญ ซึ่งนอกเหนือจากอาชีพการทำไร่ทำนาแล้ว นางประดิษฐ ใช้ความรู้การทอผ้าไหมสร้าง อาชีพมาอย่างต่อเนื่อง เป็นเวลากว่า 30 ปี พัฒนาฝีมือ และสร้างสรรค์ผลงานจนมีความชำนาญในการทอผ้ายกดอกที่มีความประณีต ผลงานผ้าไหมยกดอกเอกลักษณ์ที่โดดเด่น ฝีมือนางประดิษฐ คือ ผ้าไหมยกดอก ลวดลาย Bangkok road และลายแก้วชิงดวง โดยเฉพาะลวดลาย Bangkok road ที่เคยได้รับความนิยม และชื่นชอบจากภริยา เอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกา ประจำประเทศไทย เมื่อสิบกว่าปีที่แล้ว ด้วยลวดลายที่ละเอียด และการย้อมด้วยสีธรรมชาติให้สีสันทันดูอย่างงดงามและทันสมัย และนับจากนั้นมา ผ้าไหมยกดอก ลวดลาย Bangkok road สีธรรมชาติ ฝีมือนางประดิษฐ แห่งบ้านหล่งประดู่ ก็เป็นที่นิยมและเป็นที่ต้องการของผู้ที่ชื่นชอบและนิยมผ้าไหมเพิ่มมากขึ้น มาจนถึงในปัจจุบัน

ในวันนี้นอกจากการสร้างอาชีพด้วยการทอผ้าไหมแล้ว นางประดิษฐ ยังทำหน้าที่ถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับการทอผ้า และการย้อมสีธรรมชาติ ให้แก่ชาวบ้านในชุมชน หรือบริเวณใกล้เคียง ตลอดจนการถ่ายทอดความรู้สอนเยาวชนที่เข้ามาเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

นายสมศักดิ์ มุตะโสภา
ครูช่างศิลปหัตถกรรม ปี 2561 : อายุ 63 ปี
ประเภทงาน : เครื่องเงิน-เครื่องทอง

นายสมศักดิ์ มุตะโสภา เริ่มต้นเป็นการทำเครื่องเงินตั้งแต่เป็นเด็กโดยสืบทอดต่อกันมาจากบรรพบุรุษรุ่นปู่ รุ่นพ่อ ซึ่งเป็นช่างรุ่นแรกๆ ในชุมชนเขวาสินรินทร์ ผู้มีชื่อเสียงในการทำเครื่องเงินของจังหวัดสุรินทร์ ที่ได้สืบทอดวิชาช่างเงิน ช่างทองจาก บรรพบุรุษซึ่งเป็นชาวเขมรที่อพยพเดินทางมาจากประเทศเขมรเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ที่บ้านโชค จังหวัดสุรินทร์ จนถึงรุ่น นายสมศักดิ์ ซึ่งยังคงสืบทอดความเป็นช่าง คงเอกลักษณ์งานเครื่องเงิน เครื่องทองแบบโบราณดั้งเดิมของบรรพบุรุษ มาจนถึงทุกวันนี้ ด้วยประสบการณ์และทักษะฝีมือที่สั่งสมมาอย่างยาวนานกว่า 40 ปี และยังคงมุ่งมั่นสร้างสรรค์ผลงานด้วยความตั้งใจ ที่จะอนุรักษ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำเครื่องเงิน-เครื่องทอง ของชุมชนเขวาสินรินทร์ ให้คงอยู่ถึงรุ่นต่อไป

เอกลักษณ์เครื่องเงิน เครื่องทอง ฝีมือนายสมศักดิ์ ที่โดดเด่นคือ ชุดเครื่องประดับลายโบราณ ที่ยังคงเอกลักษณ์รูปแบบลวดลายโบราณดั้งเดิม และใช้กรรมวิธีการทำมือด้วยเทคนิคแบบโบราณ และความใส่ใจในทุกขั้นตอน ต้องใช้ความอดทน และทักษะฝีมือขั้นสูง เช่น ชุดดอกตะเกา (เป็นลายที่เลียนแบบมาจากดอกไม้ชนิดหนึ่งเรียกว่า ดอกตะเกา เป็นดอกไม้ที่มีความสวยงาม มีกลิ่นหอมมีอายุมาตั้งแต่สมัยพุทธกาล) ที่ต้องใช้ทักษะฝีมือในการดัดเส้นลวดเงินเส้นเล็กและบางไปมาเป็นดอกเล็กๆ เป็นลวดลายตามต้องการ แล้วนำไปร้อยเป็นเครื่องประดับ เช่น สร้อยคอ สร้อยข้อมือ ต่างหู หรือหัวแหวน ตามแบบและขนาด รายละเอียดของลวดลายแต่ละชิ้นงานแต่ละชิ้นขึ้นอยู่กับขนาดของเส้นเงิน หรือทองที่ต้องอาศัยความชำนาญ และทักษะฝีมือของช่างที่ฝึกฝน และมากประสบการณ์จริงๆ จึงจะทำได้ และด้วยประสบการณ์สร้างสรรค์ผลงานมากกว่า 40 ปี จึงทำให้ผลงานเครื่องเงิน เครื่องทอง ฝีมือของนายสมศักดิ์ มีความละเอียดประณีต จนเป็นที่ต้องการของลูกค้าอยู่จนถึงทุกวันนี้

นายวิเชิญ แก้วเอี่ยม
ครูช่างศิลปหัตถกรรม ปี 2561 : อายุ 64 ปี
ประเภทงาน : หัตถกรรมจ้องแดงโบราณ

จ้อง เป็นภาษาพื้นถิ่นล้านนา หมายถึง ร่ม จ้องแดงเป็นร่มแบบโบราณที่ทำด้วยผ้าทางสีแดง จึงเรียกว่า “จ้องแดง” เป็นเอกลักษณ์ของบ้านดอนเปา อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ บางครั้งจึงอาจเรียกกันในชื่อ ร่มแม่วาง

นายวิเชิญ แก้วเอี่ยม เป็นผู้ที่สืบทอดงานหัตถกรรมจ้องแดงร่มแบบโบราณ เอกลักษณ์ที่บ้านดอนเปา หนึ่งในภูมิปัญญาบรรพบุรุษที่สืบทอดต่อกันมาหลายชั่วอายุคนนับหลายร้อยปี มีทักษะความชำนาญ อยู่กับการทำจ้องโบราณสีแดงนี้มากกว่า 30 ปี และในปัจจุบันนายวิเชิญ กลายเป็นกำลังหลักที่เหลืออยู่เพียงบ้านเดียวที่ยังคงอนุรักษ์การทำจ้องแดงโบราณ ที่ในปัจจุบันกำลังใกล้จะสูญหายไปจากชุมชนและวัฒนธรรมของล้านนา

เอกลักษณ์จ้องแดงอยู่ที่ตัวร่มที่นิยมใช้ทาสีแดงที่ตัวร่ม ปลายด้ามจับยาว และมีเอกลักษณ์อยู่ที่ลวดลายเส้นด้ายในโครงร่มที่มีการสานด้วยด้ายหลากสีสลับกันไปมาจึงมีทั้งความสวยงาม และความแข็งแรงสามารถป้องกันแดดได้ดี การทำจ้องแดงต้องใช้ทักษะความชำนาญการทำด้วยมือในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การทำไม้หัวร่ม ซี่โครงตัวร่ม การหุ้มโครงร่ม ทาสี และสานเส้นด้ายในโครงร่ม จ้องแดงที่ได้รับความนิยมมากในปัจจุบันคือ จ้องแดงที่ใช้ตั้งในสนาม หรือใช้ตกแต่งสถานที่ต่างๆ เพื่อความสวยงาม

ในวันนี้ นายวิเชิญ ในวัย 62 ปี ยังพร้อมที่จะถ่ายทอดส่งต่อให้คนรุ่นหลัง เพื่อหวังที่จะรักษางานหัตถกรรมจ้องแดง ภูมิปัญญาบรรพบุรุษที่สืบทอดมาหลายร้อยปีหมดไปโดยขาดผู้สืบทอด จนทำให้การทำจ้องแดงเหลือเพียงตำนานที่ถูกลืมขอใช้เวลาที่ยังเหลืออยู่เพื่อถ่ายทอดสู่คนรุ่นหลัง เพื่อให้หัตถกรรมจ้องแดงคงอยู่คู่ถิ่นล้านนาสืบไป

นายนิเวศ แววมณ
ครูช่างศิลปหัตถกรรม ปี 2561 : อายุ 46 ปี
ประเภทงาน : หัตถกรรมหุ่นกระบอกไทย

หุ่นกระบอกไทย ถือเป็นงานศิลปหัตถกรรมไทยที่มีมาแต่โบราณ เป็นงานที่ได้รวมศาสตร์ความเป็นช่างหลากหลายแขนง เช่น งานลงรักปิดทอง งานแกะสลักไม้ งานกระดาษ งานประดับกระจกสีหรืออัญมณี พลอย การเขียนลายใบหน้า การปั้น การขึ้นโครงหุ่น การตัดเย็บชุดเครื่องแต่งกาย งานปัก การขีดหุ่น เป็นต้น การสร้างสรรค์หุ่นกระบอกไทย เป็นงานที่มีขั้นตอนการทำด้วยมือทั้งสิ้น ผลงานหุ่นแต่ละตัวที่ถูกสร้างสรรค์ขึ้นแทบจะกล่าวได้ว่าถูกสร้างสรรค์ขึ้นมีเพียงชิ้นเดียว

นายนิเวศ แววมณ เป็นผู้ที่มีความรู้ และทักษะฝีมือในการสร้างและศิลปะการแสดงขีดหุ่นกระบอกไทย ที่ได้รับการถ่ายทอดทั้งศาสตร์และศิลป์งานหุ่นกระบอกไทยแบบโบราณจาก ครูชื่น สกุลแก้ว ศิลปินแห่งชาติ สาขา ศิลปะการแสดงขีดหุ่นกระบอกไทย จนมีความชำนาญมากกว่า 21 ปี เอกลักษณะที่สะท้อนถึงทักษะฝีมือ ความชำนาญ ในการสร้างสรรค์ผลงานหุ่นกระบอกของนายนิเวศ มีความครบเครื่องในการสร้างสรรค์หุ่นกระบอกไทย 1 ตัว ตั้งแต่ การขึ้นโครงสร้างหัวหุ่น กระแหะลาย ลงรักปิดทอง ทำเครื่องประดับ ตัดเย็บชุด ปักลวดลายที่งดงามวิจิตรบรรจง การวาดโครงหน้า ทอเส้นผมเพื่อให้เป็นหัวหุ่นกระบอกไทย เขียนลายใบหน้าได้งดงามมีความอ่อนช้อย หุ่นกระบอกไทยแต่ละตัวที่สร้างสรรค์ขึ้นอาจกล่าวได้ว่ามีเพียงตัวเดียวเท่านั้น

และด้วยความรักในงานศิลปะ และหัตถกรรมการสร้างหุ่นกระบอกของไทยที่มีมาแต่โบราณ และเพื่อสร้างความตระหนักถึงงานศิลปะหุ่นกระบอกไทยที่ใกล้จะสูญหายไปจากสังคมไทย มุ่งหวังให้เกิดการส่งต่อองค์ความรู้ไปยังรุ่นสู่รุ่น นายนิเวศ จึงอุทิศตนเผยแพร่ความรู้ด้านการประดิษฐ์และการขีดหุ่นกระบอกไทยแบบดั้งเดิม และสร้างโรงละครหุ่นกระบอกไทยเพื่อเผยแพร่การแสดงเป็นแห่งแรกในประเทศไทย ในชื่อ “บ้านตุ๊กกะตุนหุ่นกระบอกไทย” โดยไม่ได้คิดค่าใช้จ่ายใดๆ